

Dobos Arnold

Carnegie Alapítvány a Nemzetközi Békéért – az első globális agytröszt

A kezdetek

A patinás Carnegie Endowment for International Peace (CEIP), amelyik nemrégén ünnepelte fennállásának századik évfordulóját, 1910. november 25-én alakult meg a skót születésű amerikai filantróp milliárdos, Andrew Carnegie acélgyáros kezdeményezésére, 10 millió dolláros kezdőtőkével. Az alapító az amerikai közélet és az üzleti világ vezetői közül 28 személyt (többek között [Robert S. Brookings](#)-t, a világ másik vezető agytrösztjének későbbi alapítóját is) választott ki a cég elindításához. Carnegie a CEIP vezetésére Elihu Root republikánus politikust kérte fel. Root New York állam szenátora volt, korábban pedig hadügyminiszterként és külügyminiszterként is tevékenykedett, és tagja volt a Hágai Nemzetközi Bíróságnak. Mind Root, mind az őt az elnöki székben 1925-ben felváltó Nicholas Murray Butler elnyerte [teljesítményéért](#) a [Nobel-díjat](#). Ez a tény jól mutatja, hogy már a kezdeti időszakban is sikeresen hajtotta végre a szervezet a deklarált célját, valamint olyan személyek vezették, akik valóban elkötelezett hívei voltak a nemzetközi békének.

A szervezet története

Az alapítvány a kutatásaival a kezdetektől fogva tevékenyen részt vesz a nemzetközi politika és a külpolitika területén. A szervezet történetének egyes szakaszai nem különíthetők el élesen egymástól, azonban négy korszakra lehet tagolni az intézet fejlődését.

A think tank **eleinte** három divízióba szerveződött. A három részleg feladatai – melyek jól kifejezik a CEIP akkori prioritásait – a következők voltak: az első divízió feladata volt a nemzetközi jog fejlesztése és a viták menedzselése, a másik csoporté a háború okainak és hatásainak tanulmányozása, míg a harmadik szekcióé a kölcsönös nemzetközi megértés és együttműködés erősítése. Utóbbi kivitelezése érdekében létrehozták a cég párizsi székhelyű európai központját. Ebben az időszakban **(1910-1945)** a szervezet komoly és aktív szerepet játszott a nemzetközi egyeztetési folyamatokban, Európa pénzügyi támogatásának megszervezésében, valamint részt vett a Hágai Nemzetközi Jogi Akadémia létrehozásában is.

A könyvkiadási munkát jól szemlélteti a nemzetközi jog klasszikusainak precedens nélküli 22 kötetes, továbbá a világháború gazdasági és társadalmi történetének 150 kötetes publikálása. A világháború után Alger Hiss és Joseph Johnson vezette **(1945-1971)** a Carnegie-t, amelyik ebben az időszakban kutatásokat és közoktatási programokat irányított, szoros kapcsolatban az Egyesült Nemzetek Szervezetével (ENSZ). Kiemelkedőnek számítanak a háború utáni nemzetközi jogrendszer jövőjével kapcsolatos kutatások is.

Ebben a korszakban az európai központ Genfben költözött át az ENSZ ügynökségekkel való szorosabb kapcsolatok érdekében. Thomas L. Hughes 1971-es elnöki beiktatása újabb kor **(1971-1991)** kezdetét jelentette. Az intézet vezetői felismerték, hogy korukat egyre inkább a nemzetek kölcsönös függősége jellemzi, továbbá, hogy új kihívások jelentek meg a biztonságpolitika területén.

Az Egyesült Államoknak reagálnia kellett az új jelenségekre. A CEIP programjai ezért fokozottan az USA helyzetére koncentráltak. Ennek egyenes folytatása volt, hogy a központ Washington D.C-be költözött, és bezárta a New York-i és genfi székhelyeket. A nemzetközi politika témáinak előmozdítását szolgálta a „Szemtől

szemben” nevű program, amelynek célja volt fórumot szolgáltatni a kormányzati és nem kormányzati résztvevőknek (NGO) a fő nemzetközi kérdésekben. A cég **negyedik** – ma is tartó – **korszaka** pedig Morton Abramowitz és a jelenlegi elnök, Jessica T. Matthews nevéhez fűződik. A nemzetközi folyamatok az 1990-es évek elején alaposan és rapid módon átformálták a világpolitikai erőviszonyokat, ezért is vált szükségszerűvé a komplex folyamatok megértése érdekében az átalakuló világ legfőbb pontjain főhadiszállás és külön divízió létesítése.

Carnegie napjainkban

Abramowitz vezetésével, tekintettel a globalizációs folyamatok által indukált változásokra, elindult a szervezet külhoni egységeinek felállítása. Erre először 1993-ban került sor, mikor megalakult a [Carnegie Moszkva Központ](#). Jól jellemzi a szándék komolyságát, hogy napjainkra a központ az [agytröszt ranglista tanulsága szerint](#) a kelet-közép-európai régió vezető agytrösztjévé vált, ahol hozzávetőleg 40 kutató dolgozik. A moszkvai központ létrehozása mögött az a – már Abramowitz előtt is vallott – nézet állt, hogy jelenkorunk azon agytrösztjeivel szemben, melyek küldetésüknek tekintik a globális biztonsághoz, a stabilitáshoz és a jóléthez való hozzájárulást, egyre inkább követelménnyé válik a permanens nemzetközi jelenlét és egyfajta multinacionális szemléletmód a mindennapi működésben is.

Az utóbbi évtized rendkívül gyors internacionalizálódást eredményezett szinte minden lényeges szinten (gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális alrendszerekben) és területen (kis üzletektől a terrorizmusig, a vallásig és például a társadalmi részvételig).

A CEIP véleménye szerint több mint furcsa az, hogy az agytrösztök – még azok is, amelyek kutatási területe nemzetközi jellegű – nagyrészt továbbra is nemzeti vállalkozások maradtak, és ezért tulajdonképpen egy ország nézőpontját tükrözik. A Carnegie ezt felismerve – tudatos építkezés eredményeként – a világ első olyan agytrösztjévé vált, amelyik megtörte a hagyományosnak, de talán már – a nemzetközi politikát vizsgáló think tank-ek esetében egyértelműen – avítnak,

meghaladottnak tekinthető gyakorlatot. Matthews irányításával az alapelvnek megfelelően az elmúlt bő egy évtizedben a Carnegie a hőskorhoz hasonló fejlődést produkált. A 2000-es években a Carnegie a RAND mellett a világ valóban első multinacionális agytrösztjévé vált azzal, hogy a világpolitikát leginkább befolyásolni képes nemzeti, illetve szupranacionális kormányzatok székhelyeihez közel létrehozta saját főhadiszállásait is. Így került sor a Moszkva Központ után 2004-ben a pekingi [Carnegie–Tsinghua Center for Global Policy](#), 2006-ban a bejrúti [Carnegie Middle East Center](#) és 2007-ben a brüsszeli [Carnegie Europe Center](#) felállítására.

Ahogy az a Carnegie legutolsó, negyedik korszakából is kitűnik: a globális és a multinacionális agytröszt között evolucionáris különbség van. Az alapítványhoz hasonlóan többek között a RAND Corporation és a Demos is jelen van több országban. A Demos azonban nem nevezhető globális agytrösztnek, de még multinacionálisnak is csak a szó mennyiségi értelmében. Tudniillik a különböző Demos szervezetek egymástól igazgatásilag függetlenek, és csak ideológiailag kapcsolhatók össze. A RAND már minden szempontból multinacionális – nemzetközi – agytrösztnek számít. Több országban (USA, Mexikó, Egyesült Királyság, EU, Katar stb.) van jelen.

Azonban ezek a szervezetek igazgatásilag túlságosan is centralizáltak, lényegében a központ amerikai szempontjait képviselik, erősítve az USA szerepét a térségekben. A CEIP, saját bevallása szerint is, kifejezetten ugyanilyen think tank volt 2007-ig. Azóta érzékelhető a cég egyes regionális központjainak növekvő függetlensége, amelyik segít erősíteni a globális szemléletmódot az egész szervezeten belül.

A Carnegie Alapítvány továbbra is prioritásként kezeli Amerika szerepének növelését a világpolitikában, ennek érdekében célul tűzi ki a nemzetközi folyamatok jobb megértését és modellezését. Ugyanakkor az intézet regionális központokban is növelni kívánja az ismereteket az Egyesült Államokról, valamint a régiók (európai, kínai) politikai közösségei számára segít egy unikális globális nézőpont kialakításában.

Kutatási munka

A Carnegie publikációi terjedelemben hosszú, objektív szakpolitikai írások, amelyek a központ honlapján ingyenesen elérhetők. Kiemelt témának természetesen a nemzetközi relevanciával bíró témák számítanak: [afganisztáni háború](#), [nukleáris fegyverek](#), [globális pénzügyi válság](#), [nemzetközi gazdaság](#) és egyebek mellett az [USA és Oroszország kapcsolata](#). Az alapítvány szervezett formában kutatási [programokat](#) vezet, mint például [demokrácia és jogrend](#) vagy [energiapolitika és éghajlatváltozás](#). Továbbá a Carnegie kutatói rendszeresen elemzik és kommentálják a legfontosabb külpolitikai [témákat](#). Emellett az alapítvány minden évben lehetőséget nyújt 8-10, egyetemet frissen végzett kutatónak egy éves [gyakornoki](#) munkakör betöltésére.

A Carnegie példáján jól látható, hogy a globális agytrösztté válás még korunkban sem egyszerű, noha a feltételek már adottak. Lényeges kiemelni azt, hogy a nemzetközi politika elemzésével foglalkozó kutatócégek számára nemcsak a minőségi elemzések és a folyamatok összetettségének megértése szempontjából lehet üdvös az efféle irányvonal, hanem a gyakorlati célok megvalósítása érdekében is.

A globális agytrösztök sokkal inkább képesek lesznek az egyetértésen alapuló, különféle kulturális értékeket megjelenítő, az elfogulatlanságra és a méltányosságra törekvő habitussal a kívánt nagypolitikai célok realizálására is.